
Protokoll

Regionstyrelsen

18 juni 2024

Regionstyrelsens protokoll

Plats och tid	Bornholm, Rådhuset Visborg, 18 juni 2024, klockan 09.00–15.00
Beslutande	Filip Reinhag (S) Thomas Karlström (S) Oscar Lindster (S) Jenny Larsson (S) Håkan Ericsson (S), tjug ersättare Greger Eneqvist (S), tjug ersättare, § 245-250 Mariette Nicander (M), § 201-244 Mikael Blad (M), tjug ersättare Mårten Silvé (M), tjug ersättare Johan Malmros (C) Eva Ahlin (C) Fredrik Gradelius (C), tjug ersättare Anna Eklund (L), tjug ersättare Jörgen Benzler (V), tjug ersättare Micke Seid (MP), tjug ersättare Lars Engelbrektsson (SD)
Ersättare	Lena Broén (S) Bibbi Olsson (C), § 201-243, tjug ersättare § 201 Malin Åberg (C), tjug ersättare § 201
Övriga	Stefan Hollmark, regiondirektör, RSF Helena Hagstedt, stadssekreterare, RSF Barbro Engström, kommunikatör Angelica Andersson Fihn, avdelningschef, RSF, § 201-210 Sofia Nordström, föreningskonsulent, RSF, § 201 Karin Leoson, verksamhetskontroller, RSF, § 206 Per Wallstedt, strateg, RSF, § 208-210 Evelina Egdahl, mark- och exploateringsingengör, SBF, § 208-210 Jenny Iversjö, avdelningschef, SBF, § 208-210 William Cöster, projektledare, RSF, § 211 Ulrika Jansson, ekonomidirektör, RSF, § 213-215 Charlotte Fahlen, ekonomichef, RSF, § 213-215 Andreas Såger, arkivarie, RSF, § 216 Therese Koorem, HR specialist, RSF, § 219 Anders Lindholm, planeringsstrateg, RSF, § 220-221 Jonas Nilsson, ekostrateg, RSF, § 222 Stefan Persson, utvecklingsdirektör, RSF, § 222 Daniella Arnhjort, beredskapsstrateg, RSF, § 223 Susanna Palomaa, tillväxtchef, RSF, § 223

Anna Malm, enhetschef, RSF, § 224 - 250
Katarina Selin, processledare, RSF, § 224
Tina Stumle, upphandlare, RSF, § 224
Josefine Jessen, avdelningschef, RSF, § 224
Katrín Rindlaug, strateg, RSF, § 226
Andrea Mårtensson, strateg, RSF, § 227-228
Marica Gardell, socildirektör, SOF, § 238
Malena Bendelin, enhetschef, RSF, § 229-243
Helena Andersson, ekostrateg, RSF, § 229
Nanna Sörling, enhetschef, RSF, § 243
Mia Stuhre, enhetschef, RSF, § 250

Datum för justering

18 juni 2024

Paragrafer

§ 204–205 och 220–222 justerades omedelbart

Underskrifter

Detta protokoll har justerats digitalt och saknar därför
signaturer.

Sekreterare Helena Hagstedt

Ordförande Fredrik Gradelius § 201

Ordförande Filip Reinhag § 202-250

Justerare Lars Engelbrektsson

ANSLAG/BEVIS	Protokollet är justerat. Justeringen har tillkännagivits genom anslag.
Organ	Regionstyrelsen
Sammanträdesdag	2024-06-18
Protokollet anslås	19 juni 2024
Anslaget tas ned	11 juli 2024
Protokollets förvaringsplats	Regionstyrelseförvaltningen

Register

RS § 204	Kulturplan 2025-2028 - Remissversion	6
RS § 205	Handlingsplan för kulturella och kreativa branscher - Remissversion	8
RS § 220	Yttrande till domstol. Tillståndsansökan Nordkalk täktverksamhet Lärbro Stora Vikers 1:94	10
RS § 221	Remiss. Förslag till reviderad detaljavgränsning för riksintresset Filehajdar	15
RS § 222	Remiss. Förslag till nationalpark på norra Gotland	19

RS § 204 Kulturplan 2025-2028 - Remissversion

Ärendenummer: RS 2023/1488

Paragraf föregående instans: KFB § 25

Regionstyrelsens beslut

- Regionstyrelsen godkänner förslag till remissupplaga av ”Kulturplan 2025-2028”.
- Regionstyrelsen utlyser möjlighet för aktörer på kulturområdet och allmänheten att under perioden 2024-06-19 till 2024-09-30 inkomma med remissvar.

Paragrafen justeras omedelbart.

Sammanfattning

Region Gotlands kulturplan beskriver hur den nationella och regionala kulturpolitiken ska genomföras på Gotland. Den omfattar alla verksamheter på Gotland som har påverkan på kulturområdet och utgör basen för fördelning av medel, både statliga (genom kultursamverkansmodellen), regionala och kommunala.

Kulturplan 2025-2028 är framtagen i samverkan och samråd mellan Region Gotlands olika förvaltningar, regionala kulturinstitutioner, fria aktörer och civilsamhället. Den beskriver en kulturpolitisk vision och en strategi hur kulturen ska utvecklas under perioden. Kulturplanen är en samverkansplattform för såväl regionala som kommunala verksamheter och alla kulturlivets aktörer. Dessutom är Kulturplanen en ansökningshandling till Kulturrådet och ett krav inom Kultursamverkansmodellen.

Processen med att ta fram en kulturplan för de kommande fyra åren startade med en nulägesanalys som sammanställdes i samverkan med de regionala länsinstitutionerna och utvecklarorganisationen. Därefter hölls en öppen kick off/Kulturkongress 17 januari 2024. Under januari till april genomfördes omkring 40 dialogmöten i olika format, internt och externt. Kultur- och fritidsberedningen har utgjort politisk referensgrupp och haft två arbetsmöten. Totalt har över 250 personer varit inblandade i framtagandet av Kulturplan 2025-2028.

Bedömning

Remissversionen av Kulturplan 2025-2028 föreslås gå på öppen remiss efter regionstyrelsens fastställande. Berörda nämnder inom Region Gotland ombeds svara. Sista datum att inkomma med remissvar är 2024-09-30.

Kulturplan 2025-2028 åtföljs av en bilaga, Fördjupning Kulturplan 2025-2028.

Efter bearbetning kommer en slutgiltig version av Kulturplan 2025-2028 att presenteras för beslut i regionfullmäktige 16 december 2024.

I ärendet finns också en skissversion av dokumentet Handlingsplan Kulturplan 2025-2028, för kännedom och helhetsbild. Denna kommer senare att presenteras separat för beslut i regionstyrelsen. Utöver detta finns även en sändlista som visar till vilka remissversionen skickas ut.

Ärendets behandling under mötet

Ordförande ställer proposition på kultur- och fritidsförvaltningens förslag och finner att det bifalls.

Beslutsunderlag

Remissversion Kulturplan 2025-2028
Bilaga 1, Fördjupning Kulturplan 2025-2028
Handlingsplan Kulturplan 2025-2028, för kännedom
Sändlista för remissversion Kulturplan 2025-2028
Regionstyrelseförvaltningens tjänsteskrivelse 2024-04-29

Skickas till

Berörda nämnder, partiexpeditioner, regionala kulturinstitutioner, övriga kulturaktörer, referensgruppen fria professionella, övriga kulturorganisationer, övriga organisationer.

Bedömning

Förvaltningen bedömer att handlingsplan för KKB grundar sig på de dokument som uppdraget gällde och relaterar till den nationella strategin för KKB. Bedömningen är också att mål och insatser svarar mot de behov som framkommit i dialog med området.

Handlingsplan KKB föreslås efter beslut gå på öppen remiss till 30 september 2024. Bearbetning av dokumentet kan därefter komma att ske under hösten. Handlingsplan KKB förväntas kunna gå till beslut i regionstyrelsen 21 november 2024.

Ärendets behandling under mötet

Ordförande ställer proposition på kultur- och fritidsförvaltningens förslag och finner att det bifalls.

Beslutsunderlag

Uppdrag att ta fram en handlingsplan för kulturella och kreativa branscher,
Regionstyrelsen 2023-04-26 (RS 2023/853)
Regionstyrelseförvaltningens tjänsteskrivelse – arbetsprocess, 2023-10-26
Regionstyrelseförvaltningens tjänsteskrivelse 2024-05-16

Skickas till

Centerpartiet
Kristdemokraterna
Liberalerna
Miljöpartiet
Moderaterna
Socialdemokraterna
Sverigedemokraterna
Vänsterpartiet
Almi
Tillväxt Gotland
Uppsala Universitet Campus Gotland
Science Park Gotland
Gotlands Förenade Besöksnäring

RS § 220 Yttrande till domstol. Tillståndsansökan Nordkalk täktverksamhet Lärbro Stora Vikers 1:94

Ärendenummer: RS 2022/1816
Paragraf föregående instans: AU § 144

Regionstyrelsens beslut

- Regionstyrelsen beslutar att godkänna och överlämna upprättat yttrande till mark- och miljödomstolen.

Paragrafen justeras omedelbart.

Sammanfattning

Nordkalk AB har till mark- och miljödomstolen inkommit med bemötande av inkomna yttranden över ansökan om utvidgad täktverksamhet vid fastigheten Lärbro Stora Vikers 1:94. Domstolen har 8 maj förelagt Region Gotland med att senast 10 juni inkomma med ett yttrande rörande Nordkalks kompletterande handlingar. Efter Region Gotlands anståndsbegäran har domstolen beviljat Region Gotland anstånd med att inkomma med yttrandet senast 19 juni 2024.

Region Gotland yttrade sig senast i ärendet i december och framförde då synpunkter till domstolen som rörde avgränsning av bolagets ansökan, ansvaret för privata brunnar, möjlighet att använda vatten som avleds till dricksvattenändamål, samt frågor rörande buller och vibrationer/luftstötvågor.

Regionstyrelseförvaltningen har handlagt ärendet med stöd av Region Gotlands juridiska ombud samt tjänstepersoner vid teknikförvaltningen och samhällsbyggnadsförvaltningen. Trots det beviljade anståndet behöver ärendet hanteras skyndsamt. Förutom regionstyrelsen är det även av vikt att tekniska nämnden, såsom VA-huvudman, ges möjlighet att hantera ärendet. För att klara domstolens tidplan föreslås följande process för beslutsgången.

Regionstyrelsens arbetsutskott hanterar och bereder ärendet den 3 juni. Tekniska nämndens arbetsutskott hanterar och bereder den 5 juni ärendet ur VA-huvudmannens perspektiv. Därefter hanterar tekniska nämnden ärendet den 17 juni för beslut i de frågor som rör VA-huvudmannens intressen. Slutligen hanterar regionstyrelsen ärendet den 18 juni med syfte att fatta beslut om föreliggande förslag till yttrande för Region Gotland.

(Miljö- och byggnämnden har inte för avsikt att hantera ärendet, det hanteras enbart inom tjänsteorganisationen.)

Tekniska nämnden är huvudman för den allmänna dricksvattenförsörjningen och därmed ansvarig för att säkra det allmännas intresse när det gäller grundvattenuttag för dricksvattenproduktion. Nämnden lämnar synpunkter i täktansökningar såsom företrädare för VA-huvudmannens intressen men inte i andra sakintressefrågor såsom exempelvis enskilda dricksvattenbrunnar. Tekniska nämnden kommer preliminärt att vid sitt sammanträde den 17 juni behandla följande förslag till beslutspunkter:

1. Nordkalk behöver tydliggöra att Nordkalks avledning av täktvatten till Region Gotlands VA-system ska kunna fortgå under hela brytnings- och efterbehandlingstiden.
2. Nordkalk behöver tydliggöra att avledning av täktvatten kan ske över hela året med en ökad avledning under sommarperioden när dricksvattenförbrukningen är som störst.
3. De kommande tekniska anläggningarna och ledningarna för avledningen ska Nordkalk inte nyttja för andra ändamål än för avledning av täktvatten från Pall 2-sjön. Regionens tekniska anläggningar och ledningar ska inte nyttjas för annat än produktion av dricksvatten.
4. En lösning för hur eventuellt förorenat grundvatten från deponier kan omhändertas separat bör ingå i ansökan.
5. Tekniska nämnden vill understryka att det är nödvändigt att det ytvatten som tas emot inte är belastat med föroreningar från Nordkalks verksamhet i sådan omfattning att särskild rening krävs. Det innebär att gränsvärden/riktvärden för dricksvattenkvalitet ska innehållas för de förorenande ämnen som kan komma från Nordkalks verksamhet.
6. Bolaget behöver genom övergripande kontrollprogram ha god kontroll över farliga ämnen som kan spridas genom verksamheten för att tillse att dessa inte ökar i täktvattnet i sådan omfattning att det försvårar produktion av dricksvatten. Särskilt bör halt av PFAS och salthalt följas.

Ovan nämnda beslutspunkter återfinns i det yttrande som regionstyrelsen har på sitt bord för att besluta om. Dessutom innehåller upprättat yttrande synpunkter som ligger utanför tekniska nämnden kompetensområde och som regionstyrelsen nu får hantera. Det gäller följande:

A. Enskilda dricksvattenbrunnar.

Region Gotland vidhåller att behov finns att mark- och miljödomstolen bestämmer ett villkor till skydd för de enskilda dricksvattenbrunnarna på samma sätt om skedde i Heidelberg Materials (tidigare Cementsa) tillståndsdom den 13 december 2022.

B. Vibrationer och luftstötstågor

Region Gotland noterar att Nordkalk godtar de av Region Gotland föreslagna villkoren gällande vibrationer och luftstötstågor.

Det yttrande som föreslås inges till domstolen föreslår att Region Gotland inte ska ha någon erinran mot att mark- och miljödomstolen meddelar tillstånd under förutsättning att villkoren bestäms enligt vad som framgår av yttrandet samt att Nordkalk lämnar ovan begärda åtaganden och klargöranden (punkterna 1-6 och punkterna A-B).

Bedömning

Regionstyrelseförvaltningen anser att förslaget till yttrande tar upp och belyser de synpunkter som Region Gotland bör föra fram till mark- och miljödomstolen inför domstolens vidare behandling av Nordkalks ansökan och föreslår regionstyrelsen att godkänna yttrandet för att inges till domstolen inom given tidsram. För att möjliggöra detta behövs omedelbar justering av ärendet vid sammanträdet.

När det gäller praktiska frågor rörande dialog och samverkan för planering av framtida avledning av täktvatten för dricksvattenproduktion överlämnar regionstyrelsen till tekniska nämnden såsom VA-huvudman, att hantera nödvändiga processer och diskussioner kring hur detta på bästa sätt kan genomföras.

Ärendets behandling under mötet

Ärendet föredras av Anders Lindholm, planeringsstrateg, regionstyrelseförvaltningen.

Micke Seid (MP) yrkar med instämmande av Jörgen Benzler (V) att regionstyrelsen rekommenderar Mark- och miljödomstolen att avslå Nordkalks ansökan om utökad täktverksamhet i Klinthagen.

Ordförande ställer proposition Micke Seids yrkande och arbetsutskottets förslag och finner att arbetsutskottets förslag vinner bifall.

Protokollsanteckning anmäls av Micke Seid (MP):

Redan i höstas när regionen skulle svara på samrådet för Nordkalks ansökan yrkade Miljöpartiet på att Tekniska nämnden skulle rekommendera avslag på Nordkalks ansökan.

Miljöpartiets skäl för detta var bland annat den stora ökning/fördjupning av schakten som är planerade och som synes medföra flera risker i närområdet, främst vad gäller grundvattenfrågan för enskilda hushåll, men också för naturlivet. Att bryta ner till +1 metersnivån, när Region Gotland andra frågor tar höjd för att Östersjön kan stiga med 2-3 meter, framstår inte som särskilt klokt och drivs förstås endast av snöda vinstbegär från Nordkalk.

Miljöpartiet invände då i Tekniska nämnden särskilt mot skrivningarna i förvaltningens tjänsteskrivelse som sade att ”avledande av täktvatten till region Gotland är viktig för resurshållningen av vattnet” samt att ”det är en mycket viktig aspekt att huvudmannen får tillgång till den framtida föreslagna

vattenresursen”. Det gjordes dels för att förvaltningen är högst osäker på om vattenkvaliteten kan bli bra nog med rimliga ekonomiska insatser, dels för att Nordkalk inte vill att ett vattenskyddsområde skall upprättas.

I dagens ärende, som gäller synpunkter på Nordkalks svar till Mark- och Miljödomstolen i täktärendet, kvarstår Miljöpartiets synpunkter på ansökan enligt ovan. Förvaltningens tjänsteskrivelse är, trots vissa förändringar, fortfarande i grunden orimligt positiv till Nordkalks utökade brytning med motiveringen att regionen eventuellt kan få tillgång till dricksvatten.

Miljöpartiet menar att det faktum att Nordkalk vägrar att låta ett vattenskyddsområde inrättas runt täkten är skäl nog att inte räkna med att vattnet i täkten kommer gå att använda till rimliga kostnader. Risker för läckage från deponier och läckage från olyckshändelser gör också att regionen borde vara mer skeptisk till möjligheterna att utnyttja vattnet som dricksvatten.

Miljöpartiet begärde på Tekniska nämndens arbetsutskott en skrivelse från förvaltningen om hur regionen tänker hantera att ha en vattentäkt utan vattenskyddsområde med avseende på riskerna kring säkerhet, vattenkvalitet och ekonomi. Tekniska förvaltningen har nu som underlag i frågan redovisat några powerpointbilder som beskriver frågan i generella termer, utan någon riskanalys avseende de parametrar som nämnts ovan, bara två risker avseende den fortsatta tillståndsprocessen. Tekniska förvaltningen menar i bilderna att regionen kan avtala fram en säker råvattenkvalitet vilket vi ställer oss frågande till.

Miljöpartiet menar att detta är ett otillräckligt underlag att fatta beslut utifrån och att en ordentlig dokumenterad riskanalys behöver tas fram av förvaltningen.

Dessutom kvarstår problemen med att en utökad täkt riskerar kringliggande grundvatten, enskilda brunnar och naturvärden.

Mot bakgrunden som är redovisad i protokollsanteckningen yrkar Miljöpartiet:

- Att Regionstyrelsen i första hand rekommenderar Mark och Miljödomstolen att avslå Nordkalks ansökan om utökad täktverksamhet i Klinthagen.

Beslutsunderlag

Tjänsteskrivelse regionstyrelseförvaltningen remiss Nordkalk tillståndsansökan 2024-05-24 (reviderad 2024-06-10)

Bil 1. Region Gotlands förslag till yttrande 2024-06-xx (reviderat 2024-06-10)

Bil 2. Teknikförvaltningens tjänsteskrivelse till TN 2024-05-24 (reviderad)

Bil 3. Mark- och miljödomstolens föreläggande och tidplan aktbil. 68

Bil 4. Nordkalks yttrande med bilagor till mark- och miljödomstolen, aktbil. 44-67, april 2024 (omfattande material bestående av 770 sidor)

Skickas till
Teknikförvaltningen VA
Samhällsbyggnadsförvaltningen Miljö

RS § 221 Remiss. Förslag till reviderad detaljavgrensning för riksintresset Filehajdar

Ärendenummer: RS 2024/1434

Paragraf föregående instans: AU § 145

Regionstyrelsens beslut

- Upprättat yttrande lämnas till Sveriges geologiska undersökning, SGU.

Jäv

Fredrik Gradelius (C) anmäler jäv och deltar inte i handläggningen av ärendet.

Paragrafen justeras omedelbart.

Sammanfattning

Sveriges geologiska undersökning (SGU) arbetar med en översyn och revidering av detaljavgrensningen för riksintresseanspråket Filehajdar vid Slite. Region Gotland har beretts möjlighet att inkomma med synpunkter på förslaget, ursprungligen senast 3 juni men efter begäran om anstånd, senast 20 juni. Regionstyrelseförvaltningen har tillsammans med berörda funktioner vid teknikförvaltningen och samhällsbyggnadsförvaltningen arbetat fram ett yttrande (bil 1) som föreslås inges till SGU som Region Gotlands synpunkter i ärendet. Yttrandet behandlas i tekniska nämnden 17 juni och i regionstyrelsen 18 juni, varefter det expedieras till SGU.

Kalkstensfyndigheten i Slite (kalkstenstäckerna Filehajdar och Västra brottet) pekades 1994 ut som riksintresse. Idag finns ny geologisk information tillgänglig för ett nytt område lokaliserat i anslutning kalkstensbrottet Filehajdar och en ny tillståndsansökan för en långsiktig försörjning av kalksten och märke för cement har lämnats in till domstol. Denna kombination har gjort att SGU har beslutat att prioritera översynen av detaljavgrensningarna av kalkstensbrotten i Slite.

De kriterier, på vilka SGU grundar ett beslut att utpeka och detaljavgrensa ett område med en fyndighet av ett ämne eller material som riksintresse, är:

1. Ämnet eller materialet har stor betydelse för samhällets behov.
2. Ämnet eller materialet har särskilt värdefulla egenskaper.
3. Området innehållande fyndigheten av det värdefulla ämnet eller materialet är väl avgränsat, undersökt och dokumenterat.

Alla ovanstående kriterier ska vara uppfyllda för ett riksintresseanspråk enligt 3 kap. 7 § Miljöbalken. I ljuset av dagens geopolitiska läge är det också viktigt att påminna om att det första kriteriet även omfattar samhällets

försörjningsberedskap. SGU:s bedömning är att kalkstensfyndigheten i Slite fortsatt uppfyller uppsatta kriterier för ett riksintresseanspråk genom att:

1. Kalksten och mörgelsten för tillverkning av cement är en viktig råvara för hela byggsektorn i Sverige.
2. Idag finns inga möjligheter att helt ersätta cement som bindemedel i betong. För överskådlig tid framöver är byggsektorn beroende av cement från Slite.
3. Berggrunden runt Slite och på Gotland är mycket väl undersökt vid ett flertal tillfällen, både i form av prospekteringsinsatser av verksamhetsutövare och av SGU via geologiska och geofysiska undersökningar.

Befintligt riksintresseanspråk omfattar ca 650 ha och föreslagen utökning innebär att en yta om ytterligare cirka 50 % läggs till, totalt därmed cirka 1 000 ha. Det föreslagna riksintresseområdet inkluderar förutom den befintliga kalkstenstakten Filehajdar, även ett område utanför befintlig täkt där prospekteringsborrning och geofysiska undersökningar genomförts som en del i den tillståndsansökan för utökad kalkbrytning som Heidelberg Materials Cement Sverige AB lämnat in.

SGU påpekar att det vid arbetet med en ny detaljavgränsning endast tas hänsyn till geologisk information och att en avvägning mot andra riksintressen görs av domstol vid förändrad markanvändning.

Bedömning

Ett reviderat större riksintresseanspråk för kalksten innebär inte automatiskt att hela området kommer att tas i anspråk för utvinning, detta avgörs vid en tillståndsprövning i domstol där en avvägning mot andra riksintressen sker. Däremot finns det anledning att tro att ett beslut om ett mer omfattande riksintresseanspråk för kalksten, stärker möjligheten för en aktör att erhålla tillstånd för utökad brytning av fyndigheten.

Mot föreslaget utökade riksintresse för kalksten står Gotlands behov av att fortsatt kunna producera tillräcklig mängd dricksvatten av god kvalitet och att en dessa möjligheter inte försämras över tid. Med anledning av detta avgränsar Region Gotland sitt remissyttrande till att behandla frågan utifrån de allmänna intressena dricksvatten och grundvatten. Särskilt viktigt blir detta mot bakgrund av att den närliggande kommunala vattentakten Dyhagen i Sliteområdet riskerar att påverkas negativt som ett resultat av fortsatt täktverksamhet.

Västra delen av befintligt riksintresseanspråk ligger inom sekundärt vattenskyddsområde för Tingstäde träsk ytvattentäkt och östra delen ligger inom primärt vattenskyddsområde för Slite grundvattentäkt (se bilagd karta). Föreslagen utökning av riksintresset innebär att ytterligare anspråk görs i västra delen inom Tingstäde träsk vattenskyddsområde, både inom sekundärt och

primärt vattenskyddsområde. Enligt beslutade föreskrifter för Tingstäde vattentäkt gäller inom primär/inre zon att täktverksamhet inte får etableras. Befintlig täktverksamhet får inte ske till lägre nivå än tre meter över högsta naturliga grundvattennivån. Inom sekundär/yttra skyddszon gäller att täktverksamhet får ske enligt tillstånd, men på sådant sätt att grundvatten inte bortledes om det kan tillgodogöras för vattenförsörjningsändamål. Föreskrifterna för vattenskyddsområdet kan således innebära en begränsning i möjligheten att nyttja riksintresseanspråket för kalkstensbrytning.

Vattenskyddsområdet omfattar i princip hela avrinningsområdet för Tingstäde träsk. En brytning inom vattenskyddsområdet skulle därmed innebära att tillrinningen till Tingstäde träsk riskerar att minska. Risk finns även att brytning närmare ytvattentäkten med tillhörande avvattning kan påverka de lokala grundvattenförhållandena.

Visby dricksvattenanläggningar har av Havs- och vattenmyndigheten pekats ut som område av riksintresse för anläggningar för vattenförsörjning (2016-09-16). Anläggningar som ingår är bland annat Tingstäde vattenverk, intagsområde i Tingstäde träsk och överföringsledning till Visby. Även om vattentäkten Tingstäde träsk inte är belägen i nämnda område, så skriver Havs- och vattenmyndigheten att en förutsättning för att riksintresset ska kunna nyttjas långsiktigt är att Tingstäde träsk som förser anläggningen (vattenverk, intagsområde och överföringsledningar) med råvatten, har god kvalitet och tillräckligt stor kapacitet. För att inte skada riksintresset för Visby dricksvattenanläggningar bör därför riksintresse för kalkstensbrytning inte ytterligare utökas inom Tingstäde vattenskyddsområde. Ur ett vattenskyddsperspektiv bör istället riksintresseanspråket snarare minska inom vattenskyddsområdet. I granskningsversionen av ny översiktsplan för Gotland görs därför ställningstagandet att befintligt riksintresseanspråk för kalkstensbrytning bör justeras (läs: minskas) för att minska risk för negativ påverkan av grundvattnet.

Sammanfattningsvis anser regionstyrelseförvaltningen att Region Gotland bör avstyrka föreslagen utvidgning av riksintresset för Filehajdar i de delar som kommer i konflikt med vattenskyddet för området Tingstäde träsk. Ställningstagandet bottnar i ansvaret för och omsorgen om en långsiktigt hållbar dricksvattenförsörjning för Gotland. De sakliga argumenten har utgångspunkt i både vattenskyddsområdet med föreskrifter för Tingstäde träsk och i det utpekade riksintresset för Visby dricksvattenanläggningar.

Regionstyrelseförvaltningen föreslår att regionstyrelsen beslutar att anta upprättat yttrande avseende föreslagen utvidgning av riksintresset för Filehajdar och att inge detsamma till SGU.

Ärendets behandling under mötet

Fredrik Gradelius (C) anmäler jäv och deltar inte i handläggningen av ärendet.

Ärendet föredras av Anders Lindholm, planeringsstrateg,
regionstyrelseförvaltningen.

Ordförande ställer proposition på arbetsutskottets förslag och finner att det
bifalls.

Beslutsunderlag

Remiss SGU, Förslag till revidering av detaljavgränsningen för
riksintressefyndigheten Filehajdar 2024-04-29

Teknikförvaltningens tjänsteskrivelse 2024-05-23

Regionstyrelseförvaltningens tjänsteskrivelse 2024-05-23

Förslag till yttrande, daterat 2024-05-23

Skickas till

Teknikförvaltningen

Samhällsbyggnadsförvaltningen

RS § 222 Remiss. Förslag till nationalpark på norra Gotland

Ärendenummer: RS 2018/1262

Paragraf föregående instans: AU § 147

Regionstyrelsens beslut

- Upprättat yttrande lämnas till Naturvårdsverket.

Paragrafen justeras omedelbart.

Sammanfattning

Region Gotland har sedan år 2019 medverkat i arbetet med att bilda en nationalpark i Bästeträskområdet på norra Gotland, ett arbete som letts av Naturvårdsverket i samarbete med Länsstyrelsen i Gotlands län. Arbetet har nu kommit så långt att Naturvårdsverket presenterat ett förslag till nationalpark som omfattar 7 100 hektar, varav 5 500 ha landareal. Flera idag befintliga naturreservat kommer att införlivas i nationalparken.

I och med att Region Gotland aktivt har deltagit i de gemensamma styr- och arbetsgrupperna i bildandeprojektet, fokuserar förslaget till yttrande på vad som bedöms som de viktigaste övergripande frågorna för Region Gotland. Dels nationalparkens bidrag till den regionala utvecklingen, dels frågan kring Bästeträsk som råvattentäkt. Mer detaljerade synpunkter kan även fortsättningsvis framföras till Naturvårdsverket via bildandeprojektets styr- och arbetsgrupp.

Remissen inkom till Region Gotland den 20 mars 2024 och expedierades samma dag till miljö- och byggnämnden och tekniska nämnden. Tekniska nämnden beslutade 17 april 2024 att nämnden, i egenskap av VA-huvudman, inte har några synpunkter på inrättandet av en nationalpark på norra Gotland. Miljö- och byggnämnden beslutade 15 maj 2024 att lämna ett antal synpunkter som underlag för regionstyrelsens beslut.

Bedömning

Att skydda ett mark- eller vattenområde som nationalpark syftar enligt miljöbalken till att ”bevara ett större sammanhängande område av viss landskapstyp i dess naturliga tillstånd eller i väsentligt oförändrat skick”.

I och med remissen har förslaget till gränser för nationalparken slutligen blivit offentligt. Inklusivt de fåtalet fastigheter där samtal om fastighetsköp eller lantmäteriförrättningar fortfarande pågår i skivande stund, omfattar förslaget 7 100 hektar, varav 5 500 ha land och 1 600 ha vatten.

Förslaget till gränser för Bästeträsk nationalpark uppfyller därför miljöbalkens intentioner vad avser storlek. Som jämförelse kan nämnas att Gotska Sandöns

nationalpark är 4 500 hektar, varav 3 638 ha land. Store Mosse nationalpark utanför Värnamo är jämförbar i storlek med nära 8 000 hektar. I övrigt är nationalparker i södra Sverige vanligtvis betydligt mindre.

Det finns naturligtvis en mängd detaljer att fördjupa sig i när det gäller en så pass omfattande process som att bilda en nationalpark på Gotland. Förslaget till yttrande skulle kunna kommentera många av dessa detaljer, men eftersom Region Gotland aktivt har deltagit i de gemensamma styr- och arbetsgrupperna och kommer fortsätta göra så, är den naturliga kanalen för att föra fram avgränsade synpunkter till Naturvårdsverket genom dessa grupper.

Förslaget till yttrande tar därför bara upp två för Region Gotland större frågor; nationalparkens bidrag till den regionala utvecklingen respektive frågan kring Bästeträsk som råvattentäkt. Det är för övrigt två av de frågor som regionstyrelsen lade tonvikt vid i sitt svar till Naturvårdsverket i februari 2019 inför starten av bildandeprojektet.

Regionstyrelsen tog då också upp att Försvarmakten är en viktig aktör och arbetsgivare på ön och att det måste i säkerställas att också Trälgeområdet kan samexistera med en eventuell framtida nationalpark. Den frågan bedömer regionstyrelseförvaltningen som hanterad i och med de omfattande diskussionerna som ägt rum mellan Naturvårdsverket, Försvarmakten och Fortifikationsverket och de justeringar som gjorts av parkens gränser i Trälgeområdet. Därmed inte sagt att frågan, givet omvärldsläget, kan avföras från dagordningen.

Tekniska nämnden lyfter i sitt interna remissvar det faktum att Region Gotland i nuvarande VA-plan från 2018 har aviserat ett förväntat ökat dricksvattenbehov i framtiden. Detta kommer medföra behov av en ny vattendom för Bästeträsk, som skulle medge ett ökat vattenuttag.

Om en ny vattendom vinner laga kraft kan Region Gotland även behöva anlägga en ny överföringsledning från Bästeträsk. En sådan kan delvis behöva gå genom den föreslagna nationalparken, vilket skulle medföra att Region Gotland behöver ansöka om en dispens från nationalparksföreskrifterna. Motsvarande dispens behöver sökas även idag, eftersom området är skyddat som naturreservat. Ett separat natura 2000-tillstånd måste sannolikt också inhämtas, men inget av detta är en konsekvens av att en nationalpark bildas i området.

Tekniska nämnden menar att nationalparken bidrar till att skydda hydrologin i området, vilket i sig är viktigt för råvattentäktens kapacitet och kvalitet. Nämndens har därför, i egenskap av VA-huvudman, inte några synpunkter på inrättandet av en nationalpark på norra Gotland.

Förutom tekniska nämndens synpunkter har även miljö- och byggnämnden haft möjlighet att via en intern remiss komma med synpunkter. Miljö- och

byggnämnden sammanträder dock för sent för att nämndens svar ska kunna införlivas i Region Gotlands yttrande. I underlaget, som nämnden kommer att ta ställning till, finns en rad synpunkter och förslag hämtade från granskningsversionen av Region Gotlands nya översiktsplan. Miljö- och byggnämndens beslut bifogas i sin helhet som beslutsunderlag till regionstyrelsens sammanträde den 18 juni. Miljö- och byggnämndens synpunkter kommer också kunna föras fram direkt till arbetsgruppen och därigenom komma till nytta i det återstående planeringsarbetet av nationalparken.

Som tidigare aviserats kommer Naturvårdsverket remittera nationalparkens föreskrifter och skötselplan i en separat remiss, som regionstyrelseförvaltningen avser att återkomma kring.

Ärendets behandling under mötet

Ärendet föredras av Jonas Nilsson, ekostrateg, regionstyrelseförvaltningen.

Johan Malmros (C) yrkar, då diskussionen på arbetsutskottet inte verkar ha slagit igenom fullt ut i remissvaret och som nu delvis motsäger sig självt, att sista stycket på sidan 2 ersätts med följande stycke:

Region Gotland ser risker med förslaget till parkens gränser söder om länsväg 148, och har i kommande cykelplan identifierat vägsträckan mellan Fårösund och nationalparken som en högprioriterad sträcka för utbyggnad av cykelbana. Det vore olyckligt om det ökade vägutrymme en cykelbana kräver kommer medföra krångliga tillståndprocesser på grund av nationalparken. Risken för kommande begränsningar av vägtrafiken kan inte heller uteslutas. Region Gotland är medveten om att båda sidor av vägen redan idag i varierande utsträckning är naturreservat och Natura 2000-områden, men vill ändå att frågan snarast tas upp till diskussion mellan Trafikverket, Naturvårdsverket och Region Gotland.

Ordförande yrkar att andra stycket nerifrån på sidan 2 i yttrandet, gällande den reservation som gjordes i miljö- och byggnämnden, stryks samt att även den föregående sista meningen i tredje stycket nerifrån stryks.

Micke Seid (MP) yrkar att första och tredje stycket på sidan 1 i yttrandet ska byta plats.

Ordförande ställer proposition på Mickes Seids yrkande och finner att det avslås.

Ordförande ställer proposition på Johan Malmros ändringsyrkande i sista stycket på sida 2 och finner att det avslås. Votering begärs.

Som propositionsordning gäller ja-röst för arbetsutskottets förslag och nej-röst för Johan Malmros ändringsyrkande.

Omröstningen ger 12 ja-röster: Mikael Blad (M), Håkan Eriksson (S), Thomas Karlström (S), Oscar Lindster (S), Jenny Larsson (S), Mårten Silvén (M), Mariette Nicander (M), Anna Eklund (L), Jörgen Benzler (V), Micke Seid (MP) och Filip Reinhag (S) och 3 nej-röster: Fredrik Gradelius (C), Johan Malmros (C) och Eva Ahlin (C).

Ordförande ställer därefter proposition på arbetsutskottets förslag med eget ändringsyrkande och finner att det bifalls.

Beslutsunderlag

Remiss. Naturvårdsverket, inkom 2024-03-20

Tekniska nämnden 2024-04-17, § 74

Miljö- och byggnämnden 2024-05-15, § 83

Regionstyrelseförvaltningens tjänsteskrivelse 2024-05-28

Förslag till yttrande, 2024-06-18

Skickas till

Miljö- och byggnämnden

Tekniska nämnden